

แหล่งศิลปกรรมวัดนางตราและวัดมเหยงคณ์

ศศ. แอบ ชมทอง

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

แหล่งศิลปกรรมวัดนางตรา

แหล่งศิลปกรรมวัดนางตรา ตั้งอยู่ที่ บ้านนางตรา ตำบลไทยบุรี อำเภอท่าศาลา จังหวัด นครศรีธรรมราช

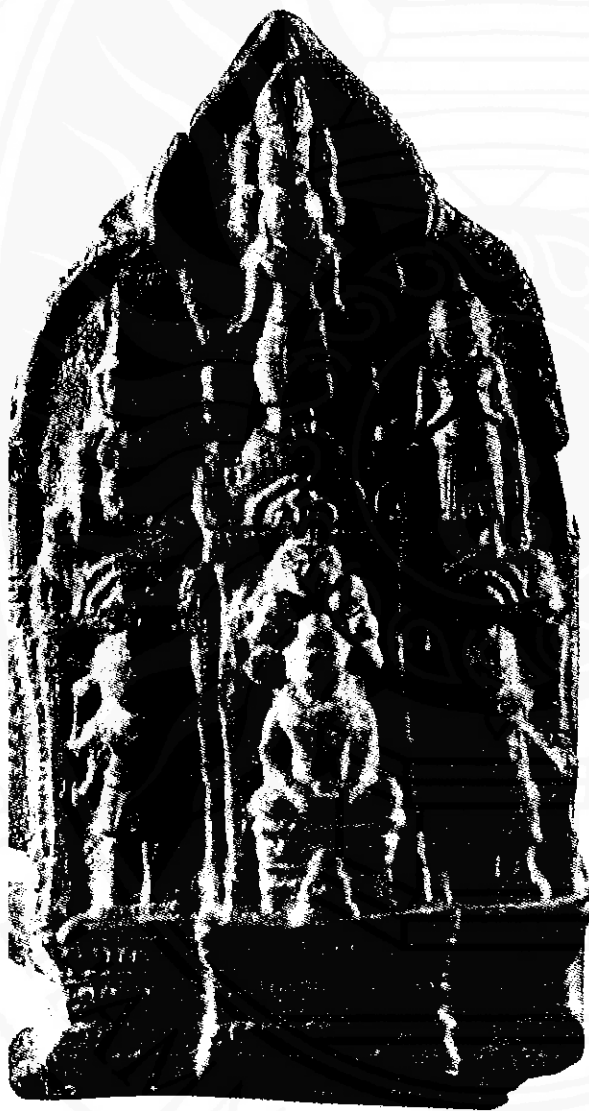
เส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งศิลปกรรม วัดนางตรา เดินทางโดยทางหลวงหมายเลข ๔๐๑ นครศรีธรรมราช - สิชล ประมาณ ๒๘ กิโลเมตร ถึงสี่แยกท่าศาลาเลี้ยวซ้ายไปตามถนนท่าศาลา- นบพิตำ ประมาณ ๑.๕ กิโลเมตร แล้วเลี้ยวไปตามถนนลูกรัง ประมาณ ๕๐๐ เมตร จะเห็นวัดนางตราอยู่ทางขวามือ

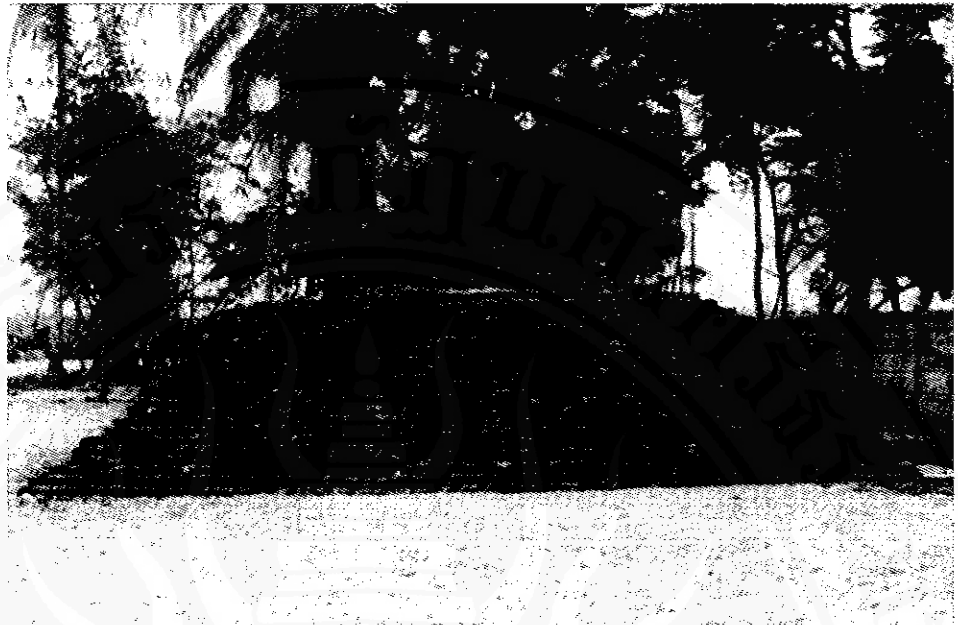
สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปของแหล่งศิลปกรรมวัดนางตราเป็นที่ราบรอบๆบริเวณเป็นทุ่งนาโล่ง

ลักษณะเศรษฐกิจและสังคม ประชากรรอบๆ บริเวณของแหล่งศิลปกรรมวัดนางตรา ประชาชนส่วนใหญ่เป็นคนพื้นเมืองสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษ มาแต่ก่อน ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ด้านเศรษฐกิจโดยทั่วไปอาชีพของประชากรรอบๆ บริเวณแถบนี้ ส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ทำสวน และค้าขาย

ลักษณะของแหล่งศิลปกรรมวัดนางตรา

วัดนางตรามีลักษณะรูปร่างเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีเนื้อที่ประมาณ ๘ ไร่ หลักฐานที่หลงเหลือว่าเป็นวัดเก่า ก่อนที่จะทำการขุดค้นก็คืออุโบสถ กว้างประมาณ ๕ เมตร ทำด้วยอิฐหน้าวัว มีคูรอบอุโบสถ มีเจดีย์ประธานลักษณะ คล้ายพระบรมธาตุไชยาอยู่ทางทิศเหนือ ขนาดฐาน

เจดีย์แหล่งศิลปกรรมวัดนางตรา

ประมาณ ๘x ๘ เมตร สูงประมาณ ๑๖ เมตร แต่ยอดหัก สภาพเจดีย์องค์อื่นปัจจุบันไม่มีร่องรอยหลงเหลืออยู่ นอกจากซากเจดีย์องค์ประธาน เหลือเพียงซากเป็นเนินสูงเท่าจอมปลวกใหญ่ ส่วนอุโบสถได้มีการบูรณะปฏิสังขรณ์ใหม่เมื่อปี ๒๕๒๔ และสร้างองค์พระต่อกับพระเศียรที่จุดพบใช้เป็นพระประธานในอุโบสถ เช่นเดิม และมีเนินดินอยู่ทางทิศเหนือของวัดเรียกว่า ดอนทำเนียบ เชื่อกันว่าเป็นที่ประทับของเจ้าหญิงสุพัตรา ในครั้งที่สร้างวัด แหล่งศิลปกรรมวัดนางตราจึงอาจจะมีอายุถึงสมัยศรีวิชัย คืออยู่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๑๒ - ๑๘

หลักฐานทางโบราณคดีที่พบ ณ แหล่งศิลปกรรมวัดนางตรา

๑. พระพุทธรูป พระพุทธรูปปางประธานธรรม ทำด้วยสำริด องค์สูง ๔๑ เซนติเมตร ประทับยืนบนดอกบัวซึ่งอยู่บนฐานสี่เหลี่ยมย่อมุมเป็นรูปกากบาท ด้านหน้าแท่นฐานมีอักษรเบกตะบองอยู่ในมือ พระหัตถ์ของพระพุทธรูปทั้งสองข้างแสดงปางประธานธรรม แผ่นหลังทำเป็นลายฉลุโปร่ง พระพุทธรูปครองจีวรห่มคลุม ขอบบนของผ้าสบงตกแต่งด้วยลายดอกจัน

พระเศียรเป็นรูปไข่ประกอบด้วยขมวดพระเกศาขนาดเล็ก กรอบหน้าเป็นครึ่งวงกลม มีรัศมีเป็นปุ่มอยู่ด้านบน ลักษณะของพระพุทธรูปองค์นี้แสดงให้เห็นอิทธิพลศิลปะท้องถิ่นที่ผสมผสานระหว่างอิทธิพลศิลปะมอญและศิลปะเขมร อายุราวกลางพุทธศตวรรษที่ ๑๘ - ๑๙ ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราช

๒. อุโบสถ กว้างประมาณ ๕ เมตร ยาวประมาณ ๑๕ เมตร ทำด้วยอิฐหน้าวัว มีคูรอบอุโบสถ

๓. เจดีย์ สำหรับเจดีย์ ๒ - ๓ องค์นั้นถูกกลักลอบขุดจนพังทลายหมดเหลือเพียงซากเจดีย์ ลักษณะเจดีย์เป็นเนินดินทางทิศเหนือของพระอุโบสถเพียงองค์เดียวเท่านั้น ชาวบ้านเรียกว่า "เจดีย์นางชี" สันนิษฐานว่าเป็นเจดีย์ประธาน ลักษณะคล้ายเจดีย์พระธาตุไชยาซึ่งต่อมาหน่วยศิลปากรที่ ๘ นครศรีธรรมราช ได้ขุดแต่งบูรณะเสริมความมั่นคงเมื่อปี ๒๕๓๓ ทำให้ฐานเจดีย์อยู่ในผังรูปสี่เหลี่ยมขนาดกว้าง ๘ เมตร ยาว ๘.๕๕ เมตร ประกอบด้วยฐานเชิงชั้นที่ ๑ สภาพอิฐผนังเจดีย์พังทลายมาก เหลือแต่แกนอิฐด้านใน ไม่สามารถกำหนดรูปแบบได้

๔. พระพิมพ์ เมื่อพูดถึงวัดนางตรา ชาวนครศรีธรรมราชที่สนใจในเรื่องพระเครื่อง ต้องรู้จักพระนางตรา ลักษณะของพระนางตรา อาจารย์บุญเสริม แก้วพรหม เขียนไว้ในหนังสือ “พระนางตรา: หนึ่งในสุดยอดพระเครื่องเมืองนคร” ว่า

พระนางตรา ผู้เฒ่าผู้แก่เล่าว่าในสมัยก่อนนั้นจะมีพระพิมพ์กระจายอยู่ในบริเวณวัดนางตราเป็นจำนวนมาก ไม่ค่อยมีใครสนใจจนถึงสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ เมื่อกองทัพของญี่ปุ่นยกพลขึ้นเมืองนคร ทหารไทยได้เข้าต่อสู้เป็นสามรบสอง ทหารทั้งสองฝ่ายบาดเจ็บล้มตายเป็นจำนวนมาก ขณะเดียวกันเป็นที่เล่าว่าทหารไทยทุกคนมีพระนางตราห้อยคอแขวนติดตัวไปสงครามต่างรอดชีวิตกลับมาทุกคน ความสนใจในอภินิหารของ “พระนางตรา” จึงแพร่กระจายไปทั่ว การค้นหาและขุดค้นเพื่อหาพระนางตราครั้งแล้วครั้งเล่าเป็นเหตุทำให้เกิดภัยและโบราณสถานอื่นๆพังทลายไปอย่างน่าเสียดาย โดยในการขุดค้นนั้นนอกจากจะพบพระพิมพ์แล้วยังพบพระพุทธรูป เต้าปูน กำไลสำริด ถ้วยชามดินเคลือบ และหม้อดินเผา

พระพิมพ์กรุพระนางตราที่พบมีอยู่หลายพิมพ์หลายแบบ หลายขนาดแต่ที่รู้จักทั่วไปมีดังนี้

๑. พระพิมพ์ปางสมาธินาคปรก ซึ่งเป็นพิมพ์นิยมเรียกกันว่า “ปรกนางตรา” มีลักษณะเฉพาะคือเป็นแท่งสูงตามทรงนาคปรก นาคมี ๓ เศียร และมีเทวดาเฝ้าฐาน ๑ องค์ มีทั้งเนื้อดินเผาและเนื้อชินเงิน สนิมดำ มีทั้งขนาดพิมพ์ใหญ่ พิมพ์กลาง พิมพ์เล็กและพิมพ์กรอบสองชั้น

๒. พระพิมพ์เนื้อดินเผาทรงผาลได เรียกกันว่า “ผาลไดนางตรา” มีหลายแบบคือ

แบบหนึ่งเรียกว่า “ตรีกาย” ลักษณะมีพระพุทธรูป ๓ องค์ ได้ฐานมีมารแบก ๓ คน คนกลางใหญ่กว่าคนข้างเล็กน้อย ข้างบนทำเป็นซุ้มจิกหรือซุ้มกระรอกกระแต

แบบต่อมา เป็นพระพุทธรูปปางสมาธินาคปรก อยู่ตรงกลาง ทำรูปพระสาทิสมุทประทับยืนซ้อนอยู่ข้างบน มีนางปัทมาบรรทมอยู่เบื้องซ้าย มีพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรอยู่เบื้องขวาทั้งองค์บนและองค์ล่าง รูปทั้งหมดอยู่ในกรอบเรือนแก้วยอดแหลม

อีกแบบหนึ่ง เป็นพระพิมพ์ผาลไดเนื้อดินเผา มีพระพุทธรูปปางมารวิชัยนั่งบนฐาน ในซุ้มปราสาทยอดปราสาท ได้ฐานมีรากษสแบกอยู่ ๕ คน ซ้ายขวามีพระพุทธรูปปางสมาธิอยู่ในซุ้มเรือนแก้ว

และอีกแบบหนึ่ง เป็นพระเนื้อดินเผา ทรงผาดไถ ขนาดใหญ่กว้างประมาณ ๑๐.๕ ซม. สูงประมาณ ๑๔ ซม. พระพิมพ์ปางทรงแสดงปาฏิหาริย์ ทำเป็นพระพุทธรูปแถวบนประทับยืน ส่วนแถวที่ ๒, ๓ และ ๔ เป็นพระพุทธรูปประทับนั่งปางต่างๆ มีพระพุทธรูปรวมทั้งหมด ๓๐ องค์

๓. พระพิมพ์ดินเผา ที่เรียกกันว่า “พระร่วงนางตรา” มีอยู่ ๒ แบบ คือ

แบบแรก เป็นพระพิมพ์ที่มีขนาดใหญ่มาก ประมาณ ๒ ฝ่ามือวางเทียบกัน ทำเป็นพระพุทธรูปประทับยืนปางประทานพรอยู่ในซุ้มเรือนแก้ว มีพระพุทธรูปปางสมาธิซุ้มรัศมีอยู่เบื้องซ้ายขวา ทำเป็นหยักไปตามลักษณะรูป บากเป็นแต่ละซุ้ม แบ่งเป็น ๓ ซุ้ม ภายในซุ้มมีพระ ๓ องค์ องค์กลางใหญ่กว่าองค์ซ้าย-ขวา

๔. พระพิมพ์เนื้อดินเผาผสมวาน ทำเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย อยู่ในซุ้มเรือนแก้ว มีรากษสแบกฐานอยู่ ๑ คน เนื้อพระเป็นสีเขียวอ่อนเรื่อๆ

๕. พระพิมพ์เนื้อดินเผา ที่เรียกว่า “วงเขน” เป็นพระพิมพ์ทรงกลม ทำเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย ประทับนั่งบนฐานดอกบัวชุก้าน อยู่ในซุ้มเรือนแก้ว เบื้องขวาของพระองค์มีเทวดานั่งกางกลดถวาย ส่วนเบื้องซ้ายมีเทวดานั่งเป่าสังข์ถวาย

พระพิมพ์เนื้อดินเผา มีทั้งชนิดเนื้อหยาบและเนื้อละเอียดตามลักษณะการผสมดินทรายเม็ดใหญ่ ทั้งนี้มีหลายสี เช่น สีแดงนวลอมเหลือง สีแดงคล้ายอิฐเก่า สีแดงอมดำ สีขาวเหลือง สีเทาอมแดง และสีเทาอมเขียว เป็นต้น

นอกจากพระพิมพ์เนื้อดินเผาดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในกรุพระวัดนางตรา ยังพบพระพุทธรูปเนื้อโลหะอีกจำนวนหนึ่ง แต่ไม่ค่อยเป็นที่รู้จักนัก โดยเฉพาะพระพุทธรูปบูชา ปางมารวิชัย เนื้อสัมฤทธิ์ ซึ่งเป็น

พระพุทธรูปประทับยืน พบที่วัดนางตรา ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ที่ พิพิธภัณฑ์ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

ศิลปะสมัยอุทงนั้น มีพบหลายองค์ ซึ่งส่วนหนึ่งอยู่ในครอบครองของเอกชน โดยยังคงอยู่ที่วัดพระอาสน์องค์หนึ่ง และที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอท่าศาลาอีกองค์หนึ่ง

สภาพปัญหาและแนวทางการอนุรักษ์แหล่งศิลปกรรม

สภาพปัญหา วัดนางตราเป็นวัดที่อยู่ชุมชนสังคมเกษตร บางครั้งจะมีชาวบ้านเอาสัตว์เข้าเลี้ยง บางครั้งสัตว์เลี้ยงอาจจะเข้าไปทำให้ศิลปกรรมบางชิ้นอาจถูกทำลายก็ได้ ขณะนี้หน่วยศิลปากรที่ ๘ นครศรีธรรมราช ได้เข้าไปบูรณะชุดแต่งพระเจดีย์แล้ว ส่วนพระอุโบสถกำลังชำรุดทรุดโทรมมากควรบูรณะพระอุโบสถด้วย

แนวทางอนุรักษ์และแก้ไข ควรจะทำรั้วล้อมบริเวณวัดไว้ให้แน่นชัด เพื่อป้องกันสัตว์เลี้ยง และเจ้าอาวาสออกซื้อห้าม ไม่ควรให้นำสัตว์เลี้ยงเข้ามาภายในวัด ส่วนพระอุโบสถควรหาทางอนุรักษ์บูรณะปฏิสังขรณ์ให้เร็วที่สุด

แหล่งศิลปกรรมวัดมเหยงคณ์

แหล่งศิลปกรรมวัดมเหยงคณ์ เป็นวัดร้าง ตั้งอยู่ที่บ้านชุมโง่ง หมู่ที่ ๒ ตำบลสระแก้ว อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

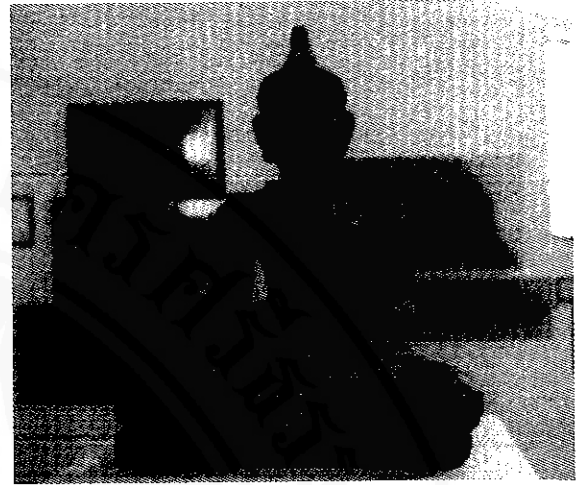
เส้นทางคมนาคมเข้าถึง สามารถเดินทางไป วัดมเหยงคณ์ได้หลายทางด้วยกัน ทางที่สะดวกที่สุด คือทางหลวงหมายเลข ๔๐๑๖ สายนครศรีธรรมราช - นบพิตำ ประมาณ ๔๕ กิโลเมตร แล้วเลี้ยวขวาไปตาม ถนนสายบ้านนาแหร่ง - บ้านสระแก้ว เลี้ยวซ้ายไปตาม สวนยาง ประมาณ ๑.๕ กิโลเมตร ถนนไปสิ้นสุดที่ วัดมเหยงคณ์

สภาพภูมิประเทศของแหล่งศิลปกรรมวัดมเหยงคณ์ตั้งอยู่บนที่ราบลุ่ม อยู่ทางทิศใต้ของแม่น้ำกลาย ทางทิศเหนือและทิศตะวันตกของวัดเป็นทอน ที่ลุ่มต่ำกว่าที่ตั้งของวัดประมาณ ๑.๕ เมตร ในฤดูแล้ง ชาวบ้านจะเข้าไปใช้พื้นที่ทำการเกษตร

ลักษณะเศรษฐกิจและสังคมของแหล่งศิลปกรรม วัดมเหยงคณ์ ด้านประชากร ประชากรรอบๆ บริเวณแหล่งศิลปกรรมวัดมเหยงคณ์เป็นประชากรที่มีพื้นเพอยู่แถวนั้นมาตั้งแต่อดีตแล้ว สืบเชื้อสายมาจาก บรรพบุรุษแถวนั้น ประชาชนส่วนใหญ่นับถือ พุทธศาสนา ด้านเศรษฐกิจ อาชีพของประชาชน บริเวณนี้รวมๆจะมีอาชีพทำสวนและเพาะปลูกผักต่างๆ ตามฤดูกาล การทำสวนส่วนใหญ่จะมีอาชีพทำสวน ยางพารา

ลักษณะของแหล่งศิลปกรรมวัดมเหยงคณ์

หลักฐานที่พบว่าวัดมเหยงคณ์เป็นวัดโบราณ คือได้พบซากอุโบสถซึ่งกว้างประมาณ ๕ เมตร ยาวประมาณ ๑๕ เมตร สร้างด้วยอิฐแผ่นใหญ่ (ขนาด กว้างประมาณ ๘ x ๑๐ นิ้ว) มีกำแพงโดยรอบอุโบสถ

พระพุทธรูปปางสมาธิ พบที่วัดมเหยงคณ์ ปัจจุบันจัดแสดงที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช

และยังมีเจดีย์บริวาร ๘ องค์ แต่ได้มีการขุดค้นหลายครั้ง ประกอบกับชาวบ้านทำไร่เข้าไปในเนื้อที่บริเวณวัด จึงทำให้ไม่สามารถเห็นลักษณะองค์เจดีย์ในปัจจุบัน ได้ชัด แต่มีซากและตำแหน่งที่ประดิษฐาน สำหรับ พระประธานในอุโบสถกล่าวกันว่า มีลักษณะเดียวกับ พระประธานในอุโบสถวัดนางตรา เป็นพระพุทธรูป ดินเผาสีขาวอมเหลือง แต่ถูกซ่างแทงปรักหักพัง มีผู้เก็บไปไว้ที่วัดประดู่หอม อำเภอท่าศาลา นอกจากนี้ ชาวบ้านยังขุดพบพระพิมพ์จำนวนมากในบริเวณพื้นที่ ใกล้วัด ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า “ทอนไม้สูง” และประมาณ ๒ ปีมานี้ กรมศิลปากรได้ทำการขุดค้นบริเวณอุโบสถ พบพระทำด้วยดินแดง ๒ องค์ ปางสมาธิ และชาวบ้าน ยังได้ขุดพบใบเสมา ลูกนิมิต เสาหิน และหม้อไส้กระดุก

จากการสันนิษฐานว่า แหล่งศิลปกรรม วัดมเหยงคณ์ อายุประมาณ ๑,๕๐๐ ปี ซึ่งอยู่ในสมัย กรุงศรีอยุธยาตอนต้น มีลายแทงโบราณไว้ว่า “มเหยงคณ์ มีธง ๓ ชาย มีแม่น้ำกลาย อยู่ฝ่ายอุดร มีโหนดต้นอ่อน มีท่อนต้นแก่ ใครรู้แก่กินไม่รู้สิ้น” บางตำนานก็ว่า “สระแก้วมเหยงคณ์ มีธง ๓ ชาย มีแม่น้ำกลาย อยู่ฝ่ายอุดร มีโหนดต้นอ่อน มีท่อนต้นแก่ ใครรู้แก่กินไม่รู้สิ้น”

(โหนด คือ ต้นตาลโดนด ต้นอ่อน คืออายุยังน้อย ยังเล็กอยู่ ท่อน คือต้นสะท่อน ต้นแก่

คือต้นพุ้ม มีกิ่งก้านสาขาแผ่ร่มรื่น บ้างก็ว่า คำว่า “ท่อนต้นแฉ้” ที่ถูกคือ “ทอนต้นแฉ้” ทอน คือ ลำคลอง ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนทิศทางไหลของแม่น้ำลำคลอง ต้นแฉ้ คือ ต้นแฉ้ เป็นต้นไม้ป่าชนิดหนึ่ง ลักษณะเป็นไม้พุ่ม ผลเป็นอาหารของสัตว์ป่า คล้ายผลลูกโคน แต่มีเปลือกแข็ง “สระแก้วเหยงคณ์” อาจจะเป็นการระบุว่าวัดมเหยงคณ์ที่ตำบลสระแก้ว เนื่องจากมีวัดที่อำเภอเมืองนครศรีธรรมราชอีกแห่งหนึ่ง)

สภาพวัดในปัจจุบันมีเพียงกุฏิ โรงธรรม และโรงครัว ยังไม่เป็นอาคารถาวร สถาปัตยกรรมและบริเวณภายในวัดเป็นป่ารก ปกคลุมด้วยวัชพืชต่างๆ หญ้าคา หญ้าไมยราพ ปกคลุมหนาแน่น ยังมิได้มีการบูรณะปฏิสังขรณ์ และภายในวัดก็ไม่มีพระจำพรรษาอยู่เลยประมาณ ๔-๕ ปีมาแล้ว

ประวัติชุมชน ตามตำนานประวัติการสร้างวัด กล่าวว่า ผู้สร้างชื่อยังได้นำข้าวของมาสร้างพระบรมธาตุนครศรีธรรมราช ล่องเรือมาตามลำน้ำกลายมาถึงบริเวณนี้ก็ทราบว่าจะพระบรมธาตุสร้างเสร็จแล้วด้วยจิตศรัทธาก็ไม่นำข้าวของกลับ แต่ได้สร้างวัดบริเวณนี้แทน คือ วัดมเหยงคณ์ อีกกระแสหนึ่งกล่าวว่า วัดมเหยงคณ์คือวัดพระท่านผู้ใหญ่อสร้าง ดังนั้น คำว่า มเหย น่าจะแปลว่า มาก ใหญ่ ชื่อสมณศักดิ์ที่สอบไล่ได้ชั้นเปรียญ มเหยงคณ์จึงนำมาจากคำ มเหยงค์ ตรงตำแหน่งและชื่อของผู้สร้าง

หลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่ค้นพบบริเวณแหล่งศิลปกรรมวัดมเหยงคณ์

สำหรับแหล่งศิลปกรรมวัดมเหยงคณ์ถูกรื้อค้นมาหลายชั้น ที่สามารถมองเห็นได้ในขณะนี้และถูกเคลื่อนย้ายไปที่อื่นคือ

๑. ซากโบราณสถานมองดูเป็นเนินดินสูง น่าจะเป็นซากเจดีย์ บริเวณฐานด้านล่างก่ออิฐเป็นชั้นๆ

๒. พระพุทธรูปปางสมาธิ ทำด้วยหินทราย หน้าตักกว้างประมาณ ๑ เมตร สูงประมาณ ๑.๒๐ เมตร

๓. พระพิมพ์

๔. อิฐดินเผา ลักษณะอิฐดินเผาที่แตกต่างจากที่อื่น ที่เรียกว่า “อิฐหน้าวัว” น่าจะใช้ประดับชั้นส่วนเจดีย์

๕. ธรรมจักรดินเผา (ชำรุด) โดยแตกหักออกเป็นหลายชิ้น ทำด้วยดินเผาสีแดง มีขนาดสูง ๑๕ เซนติเมตร ธรรมจักรชิ้นนี้แนวลายลูกประคำประดับตกแต่งอยู่ที่ขอบด้านใน ส่วนสันด้านนอกทำเป็นหยักรูปฟันปลา ซึ่งธรรมจักรชิ้นนี้จะมีอายุในราวกลางพุทธศตวรรษที่ ๑๒ ถึงกลางพุทธศตวรรษที่ ๑๓ ปัจจุบันจัดแสดงอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาตินครศรีธรรมราช

สภาพปัญหาและแนวทางการอนุรักษ์

สภาพปัญหาที่สำคัญในตอนนี้อย่างหนึ่งของแหล่งศิลปกรรมวัดมเหยงคณ์ คือ เป็นป่ารกปกปิดแหล่งศิลปกรรมไปหมด ทำให้ไม่สามารถมองได้ว่าที่เป็นแหล่งศิลปกรรม ปัญหาต้นไม้ที่ขึ้นทำให้แหล่งศิลปกรรมถูกทำลาย โดยรากไม้เข้าซอนไชตามฐานโบราณสถานผุพังโดยง่าย ไม่สามารถมองสภาพเดิมได้ ทำให้เสียคุณค่าทางด้านศิลปกรรมไปโดยใช่เหตุ รวมทั้งปัญหาประชาชนเข้าไปขุดค้นแหล่งศิลปกรรมนั้น ทำให้เสียคุณค่าในการศึกษาครั้งต่อไป

แนวทางอนุรักษ์และแก้ไข ควรเข้าไปอนุรักษ์บูรณะและปฏิสังขรณ์โดยเร็วที่สุดก่อนที่จะผุพังไปมากกว่านี้ ควรจะให้ผู้ที่เกี่ยวข้องหาทางทำลายและกำจัดวัชพืชนั้นเสียก่อน และห้ามมิให้ประชาชนเข้าไปทำการขุดค้นในแหล่งศิลปกรรมเข้าไปขุดค้นในแหล่งศิลปกรรมวัดมเหยงคณ์แห่งนี้